Załącznik do Uchwały
Nr //2019
Rady Powiatu Skarżyskiego
z dnia 2019 r.

POWIATOWY PROGRAM DZIAŁAŃ

NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

W POWIECIE SKARŻYSKIM

NA LATA 2019-2021

PCPR Skarżysko – Kamienna

Skarżysko – Kamienna 2019

Spis treści

Wprowadzenie…….4

I. Podstawy prawne i strategiczne opracowania Powiatowego Programu Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Powiecie Skarżyskim……4

II. Sytuacja osób niepełnosprawnych w powiecie skarżyskim……..7

1. Dane statystyczne dotyczące osób niepełnosprawnych w powiecie skarżyskim…….7

2. Stan dostosowania infrastruktury do potrzeb osób niepełnosprawnych w powiecie skarżyskim……..15

3. Pomoc instytucjonalna skierowana do osób niepełnosprawnych……..19

3.1. Krótka charakterystyka instytucji powiatowych……20

4. Organizacje pozarządowe działające na rzecz osób niepełnosprawnych……24

4.1. Krótka charakterystyka warsztatów terapii zajęciowej……..24

III. Misja Programu i jego cele……....25

IV. Zakres działań na rzecz osób niepełnosprawnych w Programie……26

V. Ewaluacja i monitoring Programu……..35

Spis wykresów

1. Liczba przyjętych wniosków o ustalenie niepełnosprawności w latach 2016- 2018……9

2. Liczba przyjętych wniosków o ustalenie stopnia niepełnosprawności w latach 2016- 2018……10

3. Liczba wydanych legitymacji na podstawie ważnych orzeczeń o niepełnosprawności w latach 2016- 2018……11

4. Liczba wydanych legitymacji na podstawie ważnych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności w latach 2016- 2018……12

5. Liczba wydanych kart parkingowych na podstawie ważnych orzeczeń o niepełnosprawności w latach 2016– 2018……12

6. Liczba wydanych kart parkingowych na podstawie ważnych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności w latach 2016- 2018……13

7. Dostosowanie placówek opieki zdrowotnej do potrzeb osób niepełnosprawnych……17

8. Dostosowanie infrastruktury oświatowej do potrzeb osób niepełnosprawnych w powiecie skarżyskim……18

Spis tabel

1.Liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności według przyczyn niepełnosprawności w latach 2016– 2018 - osoby przed 16 rokiem życia……..10

2. Liczba wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności według przyczyn niepełnosprawności w latach 2016– 2018- osoby po 16 roku życia……..11

Wprowadzenie

Zgodnie z ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych definicja osoby niepełnosprawnej brzmi:

„Niepełnosprawnymi są osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności ogranicza zdolności do wykonywania pracy zawodowej".

Niniejszy program zakłada wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych, przeciwdziałanie ich dyskryminacji oraz wykluczeniu społecznemu.

Proces wyrównania szans wymaga działań, które będą mogły wspierać niepełnosprawnych na różnych płaszczyznach i w sferach ich życia, a także przeciwdziałać ich alienacji społecznej. Aby założone cele zostały osiągnięte konieczna jest współpraca i współdziałanie realizatorów oraz partnerów Programu. Takie działania pozwolą na realizację wielu zadań na rzecz osób niepełnosprawnych z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej.

Program jest dokumentem spójnym z aktualną Powiatową Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych i służy realizacji polityki społecznej w powiecie skarżyskim. Ma za zadanie kierunkować i koordynować działania, jakie będą realizowane w tej dziedzinie. Jest on również dokumentem ułatwiającym realizację przez Powiat aktywnej polityki społecznej, zmierzającej do integracji osób niepełnosprawnych ze społecznością lokalną. Może także stanowić podstawę do opracowania i realizacji programów na rzecz tej grupy społecznej oraz uzyskania dodatkowych środków na ich finansowanie.

I. Podstawy prawne i strategiczne opracowania Powiatowego Programu Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Powiecie Skarżyskim

Podstawą do opracowania „Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2019-2021" jest ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2018 r. poz. 511 z późn. zm.).

Kwestie dotyczące sytuacji osób niepełnosprawnych uregulowane są poprzez akty prawa zarówno międzynarodowego, krajowego jak i lokalnego.

Na gruncie międzynarodowym prawa osób niepełnosprawnych zostały określone w „Deklaracji Praw Osób Niepełnosprawnych" ustanowionej przez Organizację Narodów Zjednoczonych, przyjętą przez Zgromadzenie Ogólne ONZ uchwałą nr 2856 (XXVI) z dnia 9 grudnia 1975 r. Następnie rezolucją nr 37/52 z dnia 3 grudnia 1982 r. Zgromadzenie Ogólne ONZ przyjęło „Światowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych", a 22 grudnia 1993 r. „Standardowe zasady wyrównywania szans osób niepełnosprawnych".

Pierwszym międzynarodowym aktem prawnym odnoszącym się kompleksowo do osób niepełnosprawnych jest Konwencja o prawach osób

niepełnosprawnych, która powstała w Nowym Jorku 13 grudnia 2006 r. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej 16 września 2012 r. podpisał dokument ratyfikacyjny. (Dz. U. z 2012 r. poz. 1169 z późn. zm.).

Art. 32 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej mówi, że wszyscy są równi wobec prawa i nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiejkolwiek przyczyny. Z kolei art. 68 ust.3 i art. 69 zobowiązuje władze publiczne do zapewnienia szczególnej opieki zdrowotnej i udzielenia pomocy osobom niepełnosprawnym w zabezpieczeniu ich egzystencji, przysposobieniu do pracy i komunikacji społecznej.

Dnia 1 sierpnia 1997 roku uchwalona została Karta Osób Niepełnosprawnych (M.P. z 1997 r. nr. 50, poz. 475), która stanowi, że: „osoby niepełnosprawne, czyli osoby, których sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia życie codzienne, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych, zgodnie z normami prawnymi i zwyczajowymi mają prawo do niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia oraz nie mogą podlegać dyskryminacji". Osoby niepełnosprawne w szczególności mają prawo do:

a. dostępu do dóbr i usług umożliwiających pełne uczestnictwo w życiu społecznym,

b. dostępu do leczenia i opieki medycznej, wczesnej diagnostyki, rehabilitacji i edukacji leczniczej, a także do świadczeń zdrowotnych uwzględniających rodzaj i stopień niepełnosprawności, w tym do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze, sprzęt rehabilitacyjny,

c. dostępu do wszechstronnej rehabilitacji mającej na celu adaptację społeczną,

d. nauki w szkołach wspólnie za swoimi pełnosprawnymi rówieśnikami, jak również do korzystania ze szkolnictwa specjalnego lub edukacji indywidualnej,

e. pomocy psychologicznej, pedagogicznej i innej pomocy specjalistycznej umożliwiającej rozwój, zdobycie lub podniesienie kwalifikacji ogólnych i zawodowych,

f. pracy na otwartym rynku pracy zgodnie z kwalifikacjami, wykształceniem i możliwościami oraz korzystania z doradztwa i pośrednictwa zawodowego, a gdy niepełnosprawność i stan zdrowia tego wymaga- prawa do pracy w warunkach dostosowanych do potrzeb niepełnosprawnych,

g. zabezpieczenia społecznego uwzględniającego konieczność ponoszenia zwiększonych kosztów wynikających z niepełnosprawności, jak również uwzględnienia tych kosztów w systemie podatkowym,

h. życia w środowisku wolnym od barier funkcjonalnych w tym:

    - dostępu do urzędów, punktów wyborczych i obiektów użyteczności publicznej,

- swobodnego przemieszczania się i powszechnego korzystania ze środków transportu,
- dostępu do informacji,
- możliwości komunikacji międzyludzkiej,

i. posiadania samorządnej reprezentacji swojego środowiska oraz konsultowania z nim wszelkich projektów aktów prawnych dotyczących osób niepełnosprawnych,

j. pełnego uczestnictwa w życiu publicznym, społecznym, kulturalnym, artystycznym, sportowym oraz w rekreacji i turystyce odpowiednio do swych zainteresowań i potrzeb.

W Polsce kwestie takie jak: orzekanie o niepełnosprawności, rehabilitacja zawodowa i społeczna, prawa i obowiązki pracodawców zatrudniających osoby niepełnosprawne, funkcjonowanie zakładów pracy chronionej, zakładów aktywności zawodowej, czy szkolenie osób niepełnosprawnych reguluje ustawa z 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2018 r. poz. 511 z późn. zm.).

Poza wymienionymi aktami prawnymi, w naszym kraju do zagadnienia niepełnosprawności odnoszą się: ustawa o pomocy społecznej z 12 marca 2004 r. (Dz. U. z 2018 r. poz. 1508 z późn. zm.), ustawa o systemie oświaty z 7 września 1991 r. (Dz. U. z 2018 r. poz. 1457 z późn. zm.), ustawa o rentach i emeryturach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych z 17 grudnia 1998 r. (Dz. u. z 2018 r. poz. 1270 z późn. zm.), ustawa Prawo Budowlane z 7 lipca 1994 r. (Dz. U. z 2018 r. poz. 1202 z późn. zm.), ustawa o ochronie zdrowia psychicznego z 19 sierpnia 1994 r. (Dz. U. z 2018 r. poz. 1878 z późn. zm.), ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie z 24 kwietnia 2003 r. (Dz. U. z 2018 r. poz. 450 z późn. zm.), ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym z 27 marca 2003 r. (Dz. U. z 2018 r. poz. 1945), ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z 20 kwietnia 2004 r. (Dz. U. z 2018 r. poz. 1265 z późn. zm.), ustawa o świadczeniach rodzinnych z 28 listopada 2003 r. (Dz. U. z 2018 r. poz. 2220 z póź. zm.), ustawa o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem" z 4 listopada 2016 r. (Dz. U. z 2016 r. poz. 1860 z późn. zm.) wraz z aktami wykonawczymi do poszczególnych ustaw.

Na poziomie Województwa ważnym dokumentem strategicznym posiadającym duże znaczenie dla kształtowania sytuacji osób niepełnosprawnych jest Strategia Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2012- 2020, przyjęta uchwałą nr XVI/296/12 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 30 stycznia 2012 r.

W Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Powiatu Skarżyskiego na lata 2011- 2020, przyjętej uchwałą Rady Powiatu Skarżyskiego nr 49/VI/2011 z dnia 30 marca 2011 r. wiele uwagi poświęcono sytuacji osób niepełnosprawnych. Wśród celów zapisanych w strategii na szczególną uwagę zasługuje następujący: wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych we wszystkich dziedzinach

życia. Cel ten ma być realizowany głównie poprzez wzrost integracji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych.

Do zmiany otoczenia osób niepełnosprawnych powinny przyczynić się takie działania jak: likwidacja barier architektonicznych i poprawa komunikacji, zapewnienie równego dostępu do edukacji, w tym szkoleń zawodowych oraz udziału w imprezach masowych.

W ww. strategii przewidziano tworzenie warunków dla pełnego uczestniczenia osób niepełnosprawnych i ich rodzin w życiu społecznym. Poprawie funkcjonowania tych osób służy zapewnienie im indywidualnego wsparcia ze środków PFRON.

Niniejszy Program został przygotowany w oparciu o powyższe dokumenty i pozostaje z nimi w spójności.

II. Sytuacja osób niepełnosprawnych w powiecie skarżyskim

1. Dane statystyczne dotyczące osób niepełnosprawnych w powiecie skarżyskim

Powiat skarżyski został utworzony w 1999 roku w ramach reformy administracyjnej. Jego siedzibą jest miasto Skarżysko-Kamienna. Jego powierzchnia wynosi 395 km² i jest to najmniejszy a zarazem najsilniej zurbanizowany powiat województwa świętokrzyskiego. Liczba ludności wg. GUS to 75 208 (2018 r.) mieszkańców. Graniczy z powiatami: kieleckim, koneckim, starachowickim, szydłowieckim. W skład powiatu skarżyskiego wchodzą:

- gmina miejska: Skarżysko-Kamienna,
- gmina miejsko-wiejska: Suchedniów,
- gminy wiejskie: Bliżyn, Łączna, Skarżysko Kościelne,
- miasta: Skarżysko-Kamienna, Suchedniów.

Osoby niepełnosprawne i ich rodziny bez względu swoją aktualną sytuację bytową powinny systematycznie otrzymywać wsparcie adekwatne do ich potrzeb. Informacje na temat wyrównywania szans osób niepełnosprawnych we wszystkich dziedzinach życia przedstawiane są w raportach z realizacji Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2011- 2020.

W oparciu o przepisy ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych powiatowe i wojewódzkie zespoły prowadzą postępowania orzecznicze mające na celu ustalenie:

- niepełnosprawności osób, które nie ukończyły 16 roku życia,
- stopnia niepełnosprawności osób, które ukończyły 16 rok życia,
- wskazań do korzystania z ulg i uprawnień przysługujących osobom

niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów i wynikających z tego ograniczeń funkcjonalnych stosownie do naruszenia sprawności organizmu.

Osoby, które nie ukończyły 16 roku życia zaliczone są do osób niepełnosprawnych, jeżeli mają naruszoną sprawność fizyczną lub psychiczną o przewidywanym okresie trwania powyżej 12 miesięcy, z powodu wady wrodzonej, długotrwałej choroby lub uszkodzenia organizmu powodującą konieczność zapewnienia im całodobowej opieki lub pomocy w zaspakajaniu podstawowych potrzeb życiowych w sposób przewyższający wsparcie potrzebne osobie w danym wieku. Niepełnosprawność dziecka orzeka się na czas określony, jednak na okres nie dłuższy niż do ukończenia przez dziecko 16 roku życia.

W przypadku osób, które ukończyły 16 rok życia ustawa wprowadza niepełnosprawność poprzez określenie jej trzech stopni:

1. znacznego, do którego zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagającą, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji,
1. umiarkowanego, do którego zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub wymagającą czasowej albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych,
2. lekkiego, do którego zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, powodującą w sposób istotny obniżenie zdolności do wykonywania pracy, w porównaniu do zdolności, jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością psychiczną i fizyczną lub mającą ograniczenia w pełnieniu ról społecznych dającą się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub techniczne.

Orzeczenie o stopniu niepełnosprawności wydaje się na stałe, jeżeli według wiedzy medycznej stan zdrowia nie rokuje poprawy. Natomiast okresowo, jeżeli według wiedzy medycznej może nastąpić poprawa stanu zdrowia.

Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003 roku w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności określa symbole przyczyny niepełnosprawności:

1. 01- U -upośledzenie umysłowe
2. 02- P -choroby psychiczne
3. 03- L -zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu
4. 04 O -choroby narządu wzroku
5. 05- R-upośledzenia narządu ruchu
6. 06-E -epilepsja
7. 07- S -choroby układu oddechowego i krążenia
8. 08- T-choroby układu pokarmowego
9. 09-M-choroby układu moczowo - płciowego

10. 10- N-choroby neurologiczne
11. 11- I - inne, w tym schorzenia endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego
12. 12 – C -całościowe zaburzenia rozwojowe

Wykres nr 1

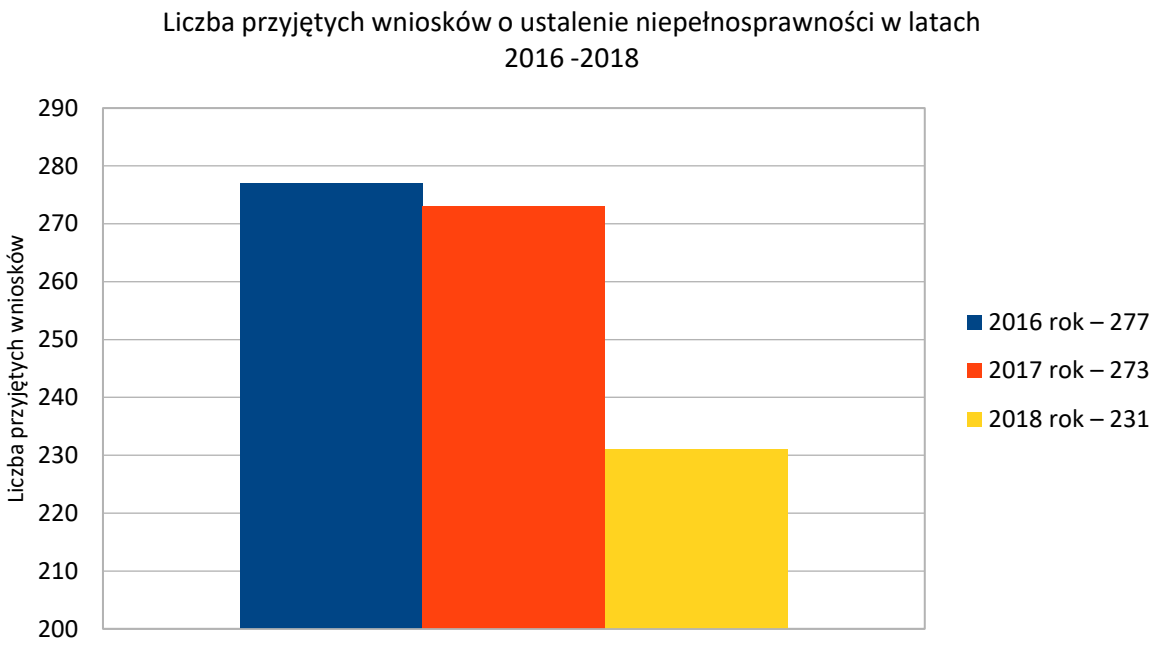

Wykres nr 2

Liczba przyjętych wniosków o ustalenie stopnia niepełnosprawności w latach 2016- 2018

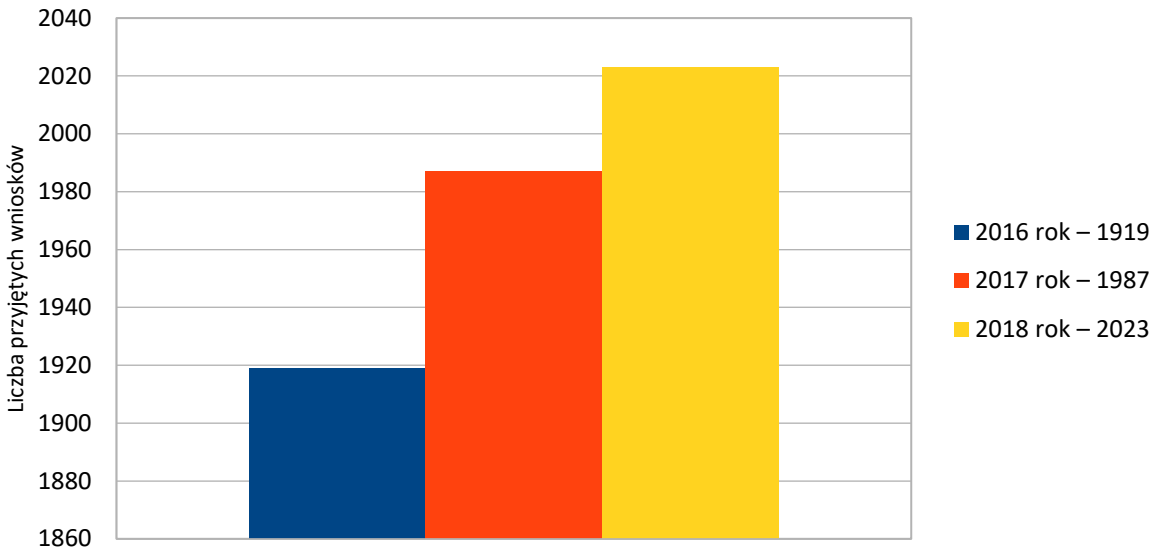

Tabela nr 1

Liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności według przyczyn niepełnosprawności w latach 2016 – 2018 - osoby przed 16 rokiem życia

Lp	Przyczyna niepełnosprawności	Liczba orzeczeń		
		2016 rok	2017 rok	2018 rok
1	01-U	3	4	1
2	02-P	10	8	5
3	03-L	6	9	4
4	04-O	21	23	17
5	05-R	32	20	32
6	06-E	25	26	23
7	07-S	76	79	72
8	08-T	3	6	3
9	09-M	8	7	6
10	10-N	14	18	13
11	11-I	28	36	26
12	12-C	20	20	25
	Razem	**246**	**256**	**227**

Tabela nr 2

Liczba wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności według przyczyn niepełnosprawności w latach 2016 – 2018 - osoby po 16 roku życia

Lp	Przyczyna niepełnosprawności	Liczba orzeczeń		
		2016 rok	2017 rok	2018 rok
1	01-U	3	7	4
2	02-P	169	208	213
3	03-L	123	125	98
4	04-O	61	66	97
5	05-R	480	506	536
6	06-E	32	27	32
7	07-S	409	372	361
8	08-T	76	71	89
9	09-M	162	150	177
10	10-N	204	250	254
11	11-I	94	103	101
12	12-C	3	5	9
	Razem	**1816**	**1890**	**1971**

Wykres nr 3

Liczba wydanych legitymacji na podstawie ważnych orzeczeń o niepełnosprawności w latach 2016 - 2018

Wykres nr 4

Liczba wydanych legitymacji na podstawie ważnych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności w latach 2016 - 2018

Wykres nr 5

Liczba wydanych kart parkingowych na podstawie ważnych orzeczeń o niepełnosprawności w latach 2016 - 2018

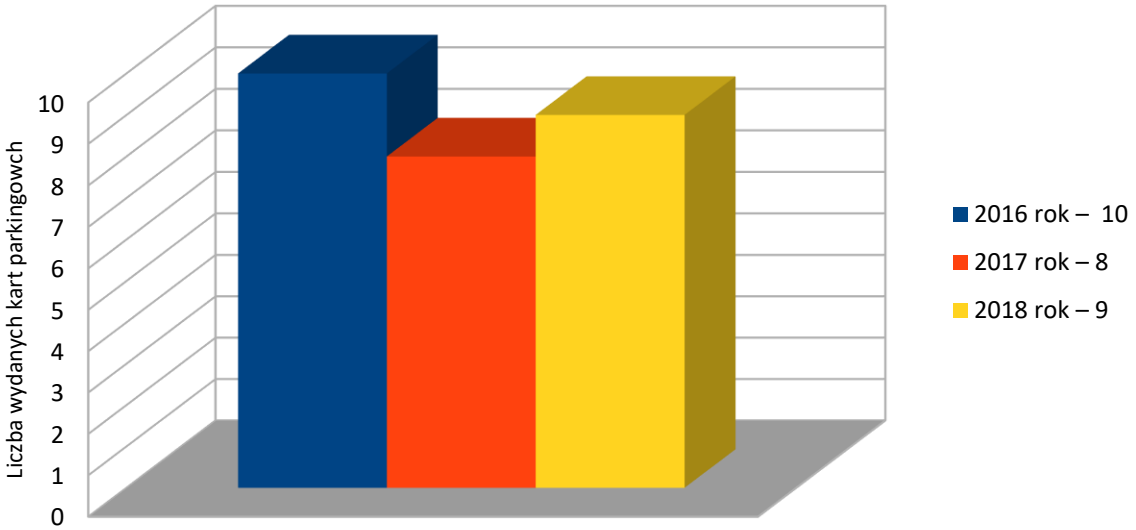

Wykres nr 6

Liczba wydanych kart parkingowych na podstawie ważnych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności w latach 2016 - 2018

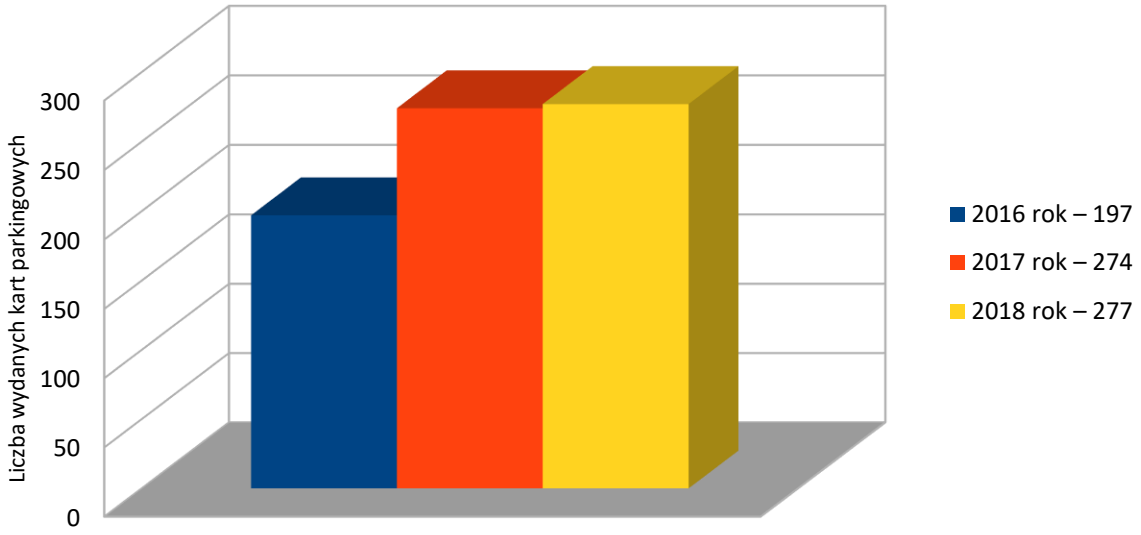

Orzekanie o potrzebie kształcenia specjalnego dzieci i młodzieży wymagających specjalnej organizacji nauki i metod pracy dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej prowadzone jest przez Poradnię Psychologiczno- Pedagogiczną.

W roku 2016 wydano 121 orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego (dzieci i młodzież)**:**

osoby niesłyszące i słabosłyszące- 3,

osoby niewidome i słabowidzące- 2,

niepełnosprawni ruchowo w tym z afazją-21,

niepełnosprawność intelektualna w stopniu lekkim-26,

niepełnosprawność intelektualna w stopniu umiarkowanym i znacznym- 19,

autyzm- 12,

zespół Aspergera- 17,

niepełnosprawności sprzężone- 13,

razem -113

oraz zajęcia rewalidacyjno- wychowawcze- niepełnosprawność intelektualna w stopniu głębokim-8.

W roku 2017 wydano 89 orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego (dzieci i młodzież)**:**

niesłyszące i słabosłyszące- 5,

niewidome i słabowidzące- 2,

niepełnosprawni ruchowo w tym z afazją-15,

niepełnosprawność intelektualna w stopniu lekkim-20,

niepełnosprawność intelektualna w stopniu umiarkowanym i znacznym- 10,

autyzm- 5,

zespół Aspergera- 13,

niepełnosprawności sprzężone- 14,

razem -84,

oraz zajęcia rewalidacyjno- wychowawcze- niepełnosprawność intelektualna w stopniu głębokim-5.

W roku 2018 wydano 78 orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego (dzieci i młodzież)**:**

niesłyszące i słabosłyszące- 4,

niewidome i słabowidzące- 3,

niepełnosprawni ruchowo w tym z afazją-9,

niepełnosprawność intelektualna w stopniu lekkim-14,

niepełnosprawność intelektualna w stopniu umiarkowanym i znacznym- 7,

autyzm- 11,

zespół Aspergera- 15,

niepełnosprawności sprzężone- 12,

razem -75,

oraz zajęcia rewalidacyjno- wychowawcze- niepełnosprawność intelektualna w stopniu głębokim-3.

Z uwagi na dużą liczbę wydawanych orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego z uwagi na autyzm i zespół Aspergera nieodzownym dla pracy orzeczniczej jest zatrudnienie lekarza psychiatrę dziecięcego, którego diagnoza jest obligatoryjna przy tego rodzaju niepełnosprawnościach.

Poważnym problemem społecznym powiatu skarżyskiego jest bezrobocie. Sytuacja na rynku pracy w powiecie skarżyskim jest złożona. Wpływa na nią trudna sytuacja demograficzna (obszar ten wyludnia się, coraz bardziej niekorzystne są tendencje związane z obciążeniem demograficznym osób w wieku produkcyjnym) i gospodarcza (dominują mikroprzedsiębiorstwa). Powiat od lat notuje najwyższą stopę bezrobocia w województwie świętokrzyskim – 15,7 na 31.12.2018r. (źr: WUP Kielce). Na koniec grudnia 2018 r. w PUP Skarżysku- Kamiennej zarejestrowanych było łącznie 3901 osób bezrobotnych z czego aż 82% znajduje się w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Osoby niepełnosprawne to 4,36% ogółu bezrobotnych (Ogółem - 170 os. 72 K i 98 M). Dodatkowo na 31.12.2018 r. w ewidencji zarejestrowanych było 57 poszukujących pracy w tym 36 niepełnosprawnych niepozostających w zatrudnieniu (13 K i 23 M).

Wśród wszystkich zarejestrowanych niepełnosprawnych (osoby bezrobotne i poszukujące pracy) lekki stopień niepełnosprawności posiadało 98 osób, umiarkowany – 83 osoby a znaczny 25 osób. Do głównych przyczyn niepełnosprawności klientów PUP należały: upośledzenia narządu ruchu (65 osób), choroby psychiczne (28 osób), choroby neurologiczne (21 osób) oraz choroby narządu wzroku - 20 osób. Pozostałe osoby posiadały status niepełnosprawnych z powodów: choroby układu oddechowego i układu krążenia – 18 osób, zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu – 15 osób, upośledzenia umysłowego – 4 osoby, choroby układu pokarmowego – 5 osób, choroby układu moczowo-płciowego – 5 osób, epilepsja – 5 osób, inne schorzenia – 14 osób, nieustalone – 6 osób.

Aż 41,27% osób niepełnosprawnych jest długotrwale bezrobotna (85 osób), 14% nie ma kwalifikacji zawodowych a 24 % nie posiada doświadczenia zawodowego. Wykształcenie zasadnicze zawodowe posiada - 67 osób, podstawowe – 37 osób, średnie zawodowe – 37 osób, średnie ogólnokształcące – 24 osoby, wyższe – 22 osoby, policealne – 18 osób, gimnazjalne – 1 osoba.

2. Stan dostosowania infrastruktury do potrzeb osób niepełnosprawnych w powiecie skarżyskim

Ważnym elementem wsparcia osób niepełnosprawnych jest infrastruktura instytucjonalna wspomagająca zabezpieczenie potrzeb osób niepełnosprawnych wymagających pomocy w codziennym funkcjonowaniu, w celu eliminowania osamotnienia, nieporadności i izolacji społecznej w sferze życia codziennego, nauki i pracy.

Dużym problemem w zakresie uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu publicznym lokalnej społeczności są bariery architektoniczne i urbanistyczne w budynkach użyteczności publicznej, a także bariery transportowe. O ile ustawa z dnia

7 lipca 1994 r. Prawo Budowlane (Dz. U. z 2018 poz. 1202 z późn. zm.) narzuca wymogi przy budowie nowych obiektów, to wciąż wiele wcześniej powstałych instytucji na terenie powiatu skarżyskiego nie jest dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnością narządu ruchu, wzroku czy słuchu.

Do głównych problemów z jakimi borykają się niepełnosprawni mieszkańcy powiatu skarżyskiego zalicza się:

-bariery fizyczne uniemożliwiające poruszanie się, szczególnie nierówna nawierzchnia,

-ulice, chodniki, bruk które ograniczają efektywne korzystanie ze sprzętu pomocnego w poruszaniu się – wózków, balkoników,

-architektura budynków uniemożliwiająca swobodne przemieszczanie się osób niezdolnych do skorzystania ze schodów lub poradzenia sobie z ręcznie otwieranymi drzwiami,

-informacja publiczna i sygnalizacja świetlna, która zakłada, że korzystający są osobami widzącymi i słyszącymi.

Stosunkowo najlepiej przystosowane są placówki świadczące opiekę medyczną. Ogółem funkcjonuje 26 zakładów opieki zdrowotnej. Mieszkańcy powiatu mogą korzystać zarówno z publicznych jak i niepublicznych ośrodków zdrowia z czego 13 jest w pełni przystosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych z dysfunkcją ruchu. Niepełnosprawni pacjenci mają zapewniony dostęp do budynku i miejsca parkowania, dostęp do wózków inwalidzkich zlokalizowanych bezpośrednio przy drzwiach wejściowych, możliwość swobodnego przemieszczania się na wózkach wewnątrz pomieszczeń, oraz zainstalowane uchwyty ułatwiające korzystanie z urządzeń higieniczno-sanitarnych. Warto wspomnieć o placówce, która w kontrakcie z Narodowym Funduszem Zdrowia ma pułap dla osób niepełnosprawnych, który gwarantuje pierwszeństwo w świadczeniach rehabilitacyjnych dla osób z orzeczonym znacznym stopniem niepełnosprawności (Obwód Lecznictwa Kolejowego). Na bariery napotykają niepełnosprawni z dysfunkcją narządu wzroku. Brak odpowiedniego oświetlenia, kontrastowego oznakowania, specjalnych poręczy ułatwiających poruszanie się oraz informacji opisanych w języku Braillea uniemożliwia dostęp do poradni specjalistycznych.

Dostosowanie infrastruktury zdrowotnej do potrzeb osób niepełnosprawnych przedstawia poniższy wykres.

Wykres nr 7
Dostosowanie placówek opieki zdrowotnej do potrzeb osób niepełnosprawnych

Kolejną z barier napotykanych przez osoby niepełnosprawne jest utrudniony dostęp do edukacji. Edukacja wiąże się nie tylko z rozwojem intelektualnym dziecka, ale ma wymiar psycho-społeczny. Ma na celu zaspokojenie kontaktu z rówieśnikami czy innymi osobami niepełnosprawnymi. Nauczanie w toku indywidualnym powoduje izolację społeczną dziecka i staje się podłożem jego trudności w relacjach z rówieśnikami. Zatem niewątpliwie ważne jest podejmowanie działań mających na celu wczesną interwencję, wzrost samooceny osób z orzeczoną niepełnosprawnością oraz powzięcie aktywności zmierzającej do wzmocnienia motywacji do zmiany życia poprzez przełamywanie barier. W powiecie skarżyskim funkcjonują 24 szkoły podstawowe i 9 szkół średnich w tym 3 kształcenia specjalnego i jedna placówka oświatowa - Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna (Powiatowe Centrum Rozwoju i Edukacji). Dostosowanie infrastruktury oświatowej do potrzeb osób niepełnosprawnych w powiecie skarżyskim przedstawia wykres nr 8.

Wykres nr 8
Dostosowanie infrastruktury oświatowej do potrzeb osób niepełnosprawnych w powiecie skarżyskim

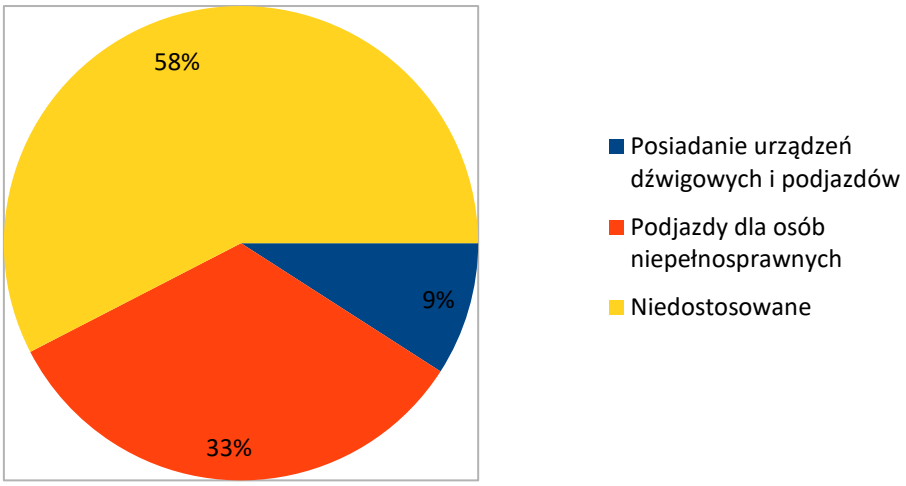

Usprawnień wymagają wysokie schody, których nie da się pokonać na wózku, zbyt wąskie drzwi i wejścia, brak wind, brak uchwytów ułatwiających korzystanie z urządzeń higieniczno-sanitarnych. Najtrudniejsza sytuacja kształtuje się w zakresie urządzeń dźwigowych. Tylko dwie na 24 placówki posiadają dźwig osobowy. W pozostałych osoby poruszające się na wózkach inwalidzkich nie mają dostępu do wszystkich kondygnacji. Boiska, place zabaw i sale gimnastyczne są dostępne dla osób niepełnosprawnych, ale nie posiadają odpowiedniego wyposażenia. Poradnia, której misją jest udzielanie pomocy dzieciom i młodzieży oraz wspomaganie ich rozwoju usytuowana jest na II piętrze w budynku bez windy, co stanowi przeszkodę nie do pokonania dla osób z dysfunkcją ruchu.

W ostatnich latach Powiat Skarżyski sukcesywnie likwiduje bariery transportowe. Niepełnosprawni mieszkańcy z ograniczoną możliwością poruszania się mogą korzystać z przystosowanego do ich potrzeb transportu. Niskopodłogowe autobusy stanowią 83 % ogólnodostępnych. W każdym jest rampa ułatwiająca wjazd do pojazdu osobom na wózkach inwalidzkich.

Usprawnień wymagają niektóre instytucje użyteczności publicznej. Większość budynków posiada podjazd umożliwiający dostanie się na parter budynku, ale tylko budynek Starostwa Powiatowego wyposażony jest w windę umożliwiającą dostęp na wszystkie kondygnacje.

Specyfika oczekiwań i potrzeb osób niepełnosprawnych wymaga inicjowania i realizacji wielu działań. Blokadą w tym zakresie jest często nie brak wiedzy czy chęci, ale brak środków finansowych. Podstawowym instrumentem finansowym do realizacji

zadań wynikających z zakresu wspierania osób niepełnosprawnych w Polsce jest Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. W ostatnich latach Powiat przy pomocy środków finansowych PFRON systematycznie likwiduje bariery transportowe w szkołach kształcenia specjalnego. W ramach środków z Funduszu w powiecie skarżyskim zrealizowano wiele przedsięwzięć i inwestycji. W szpitalu powiatowym dokonano likwidacji barier architektonicznych poprzez zamontowanie dźwigu osobowego. Organizacje pozarządowe prowadzące WTZ, uzyskały dofinansowanie do zakupu autobusu i mikrobusu przystosowanego do przewozu osób niepełnosprawnych, w tym poruszających się wózkach inwalidzkich. W szkole specjalnej zrealizowano budowę boiska i placu zabaw przeznaczonego dla uczniów placówki.

Nadal istnieje potrzeba niwelowania barier w środowisku lokalnym oraz eliminowania przeszkód utrudniających osobom niepełnosprawnym aktywny udział w życiu społecznym i zaspokojenie potrzeb w różnych obszarach.

Z analizy danych wynika, że warunkiem koniecznym do pełnej integracji jest likwidacja barier funkcjonalnych, zarówno w miejscu zamieszkania jak i w środowisku lokalnym. Szczególne znaczenie w tym zakresie przypisać należy działaniom mającym na celu uzyskanie dostępności do budynków użyteczności publicznej, a w szczególności placówek edukacyjnych oraz podmiotów leczniczych. Jednak bariery funkcjonalne to nie tylko bariery architektoniczne, a również urbanistyczne, komunikacyjne, a w przypadku osób głuchych i niewidomych bariery w komunikowaniu się. Znacznym problemem dla Powiatu w realizacji tych zadań jest dysproporcja potrzeb i środków finansowych.

3. Pomoc instytucjonalna skierowana do osób niepełnosprawnych

W powiecie skarżyskim osoby niepełnosprawne mogą zwracać się do instytucji świadczących pomoc na ich rzecz. Są to: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Miejski, Miejsko- Gminny oraz Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej (prowadzone przez Gminy), Powiatowy Urząd Pracy, Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności. Całodobową opiekę zapewniają: Dom Pomocy Społecznej dla osób z zaburzeniami psychicznymi, Dom Pomocy Społecznej dla osób starszych i przewlekle somatycznie chorych. Pobyt dzienny oferują Powiatowy Środowiskowy Dom Samopomocy typu „B", Dzienny Środowiskowy Dom Samopomocy typu „A" (prowadzony przez Gminę). W zakresie edukacji funkcjonują następujące placówki przeznaczone dla dzieci niepełnosprawnych: Zespół Placówek Edukacyjno-Wychowawczych, Specjalny Ośrodek Szkolno- Wychowawczy oraz Zespół Placówek Resocjalizacyjno- Wychowawczych. Ponadto w szkołach publicznych (prowadzonych przez Gminy) funkcjonują klasy integracyjne. Ważną rolę wsparcia dla dzieci niepełnosprawnych odgrywa Powiatowe Centrum Rozwoju i Edukacji. W Skarżysku-Kamiennej znajduje się oddział Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

3.1. Krótka charakterystyka instytucji powiatowych:

- **Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Skarżysku- Kamiennej, Plac Floriański 1**

Zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych do zadań powiatu (realizowanych przez powiatowe centra pomocy rodzinie) należy w szczególności:

1. Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych.
2. Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny.
3. Dofinansowanie zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze.
4. Dofinansowanie likwidacji barier w komunikowaniu się, technicznych i architektonicznych.
5. Dofinansowanie usługi tłumacza języka migowego lub tłumacza-przewodnika.
6. Dofinansowanie organizacji sportu, kultury, rekreacji i turystyki przez osoby prawne i jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej.
7. Dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej.

Środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych przydzielane są powiatom na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 maja 2003 r. (Dz. U. z 2017 r. poz. 538 z późn. zm.) w sprawie algorytmu przekazywania środków PFRON samorządom wojewódzkim i powiatowym.

Od 2012 r przez PCPR realizowany jest pilotażowy program „Aktywny Samorząd" mający na celu likwidację barier ograniczających społeczne i zawodowe funkcjonowanie osób niepełnosprawnych.

- **Powiatowy Środowiskowy Dom Samopomocy ul. Tysiąclecia 22, Skarżysko-Kamienna**

Powiatowy Środowiskowy Dom Samopomocy w Skarżysku – Kamiennej jest dziennym ośrodkiem obejmującym wsparciem osoby niepełnosprawne intelektualnie z terenu powiatu skarżyskiego. Do placówki uczęszcza 34 podopiecznych, przy 29 miejscach przyznanych decyzją Wojewody. Uczestnicy PŚDS to osoby, które pozostają w środowisku rodzinnym i społecznym, ale na co dzień wymagają pomocy w kierowaniu własną osobą oraz wsparcia i rehabilitacji. Usługi świadczone przez Powiatowy Środowiskowy Domu Samopomocy ukierunkowane są na osiągnięcie przez domowników poprawy jakości życia, funkcjonowania i powstrzymania regresji. Rodzaj świadczonych usług jest dostosowany do potrzeb i możliwości psychofizycznych każdego podopiecznego, co zostało odzwierciedlone w indywidualnych planach wspierająco – aktywizujących. Wszystkie działania podejmowane na rzecz podopiecznych, zmierzają do poprawy ich funkcjonowania w życiu codziennym.

- **Dom Pomocy Społecznej ul. Sporna 6, Skarżysko- Kamienna**

Skarżyski Dom jest domem stałego pobytu, przeznaczonym dla 60 osób (kobiet i mężczyzn) przewlekle psychicznie chorych. Budynek i jego otoczenie pozbawione są barier architektonicznych, które utrudniałyby poruszanie się osobom niepełnosprawnym. W bezpośrednim sąsiedztwie Domu znajduje się także Park Miejski umożliwiający mieszkańcom kontakt z naturą. Mieszkańcy zakwaterowani są w pokojach dwuosobowych z łazienkami, dostosowanymi do ich indywidualnych potrzeb. Na każdym piętrze znajduje się jadalnia oraz ogólnodostępne pomieszczenie sanitarne. Każdy mieszkaniec ma zapewnioną opiekę medyczną, pielęgniarską oraz szeroko rozumianą rehabilitację realizowaną w pracowniach fizjoterapii, muzykoterapii oraz terapii zajęciowej. Dom z dniem 14 lutego 2005 r. został wpisany do rejestru domów pomocy społecznej Wojewody Świętokrzyskiego, na czas nieokreślony, jako dom spełniający wymogi dotyczące podstawowego standardu usług świadczonych przez domy pomocy społecznej w zakresie potrzeb bytowych, usług opiekuńczych i wspomagających.

- **Specjalny Ośrodek Szkolno- Wychowawczy nr 2 ul. Spacerowa 31, Skarżysko-Kamienna**

W strukturze organizacyjnej placówki funkcjonują:

- Przedszkole
- Szkoła Podstawowa Specjalna
- Gimnazjum Specjalne
- Szkoła Specjalna Przysposabiająca do Pracy
- Grupy Wychowawcze

Dodatkowo prowadzone są zajęcia w zespole Wczesnego Wspomagania Rozwoju Dziecka oraz działa Punkt Konsultacyjny dla Dzieci z Autyzmem i ich Rodzin. Punkt Konsultacyjny jest przeznaczony dla wychowanków SOSW nr 2 oraz dzieci, młodzieży i osób dorosłych z autyzmem i pokrewnymi dysfunkcjami rozwojowymi niebędących wychowankami Ośrodka. Punkt Konsultacyjny świadczy pomoc dzieciom z autyzmem i pokrewnymi zaburzeniami w rozwoju oraz ich rodzinom.

W Ośrodku od 6 lat działa Szkoła dla Rodziców. Opracowany model współpracy z rodzicami ma znaczący wpływ na jakość pracy wychowawczej placówki.

Ważnym działaniem na rzecz integracji dzieci z pełnosprawnymi rówieśnikami, a także możliwością realizowania ich potrzeby odnoszenia sukcesu, jest Klub Olimpiad Specjalnych „Buziaki" działający w Ośrodku od 1989 roku.

W placówce łącznie z przedszkolem objętych opieką jest 70 uczniów.

- **Zespół Placówek Edukacyjno-Wychowawczych ul. Szkolna 15, Skarżysko-Kamienna**

W strukturze organizacyjnej placówki funkcjonują:
-przedszkole
-szkoła podstawowa
-gimnazjum
-zasadnicza szkoła zawodowa
-szkoła przysposabiająca do pracy
-liceum ogólnokształcące

W Zespole Placówek Edukacyjno-Wychowawczych może kształcić się dzieci i młodzież o specjalnych potrzebach edukacyjnych:
-upośledzeniem umysłowym w stopniu znacznym, umiarkowanym i lekkim
-niepełnosprawnością ruchową,
- niedosłuchem i niedowidzeniem,
-ze spektrum autyzmu,
-ze sprzężonymi niepełnosprawnościami.

W placówce kształci się 150 uczniów.

- **Zespół Placówek Resocjalizacyjno-Wychowawczych, ul. Legionów 131, Skarżysko-Kamienna**

Szkoła Podstawowa Specjalna – w szkole realizuje się program dla uczniów w normie intelektualnej jednak wymagania są bardzo zróżnicowane w związku z powyższym program dostosowuje się do indywidualnych możliwości ucznia.

Gimnazjum Specjalne – przeznaczone jest dla młodzieży z zaburzeniami zachowania i emocji, zagrożonej niedostosowaniem społecznym i demoralizacją oraz przejawiającej zaburzenia zachowania, tj. wagary, agresywność, zaburzenia emocjonalne.

Wśród wychowanków ok. 10 % stanowią uczniowie z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim.

- **Powiatowe Centrum Rozwoju Edukacji Skarżysko-Kamienna, Plac Floriański 1, Skarżysko- Kamienna**

W skład Powiatowego Centrum Rozwoju Edukacji wchodzi Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna i Powiatowa Biblioteka Pedagogiczna.

Publiczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne, udzielają dzieciom, od momentu urodzenia, i młodzieży pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz pomocy w wyborze kierunku kształcenia i zawodu, udzielają rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej związanej z wychowywaniem i kształceniem dzieci i młodzieży, a także wspomagają przedszkola, szkoły i placówki w zakresie realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych.

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Skarżysku- Kamiennej oferuje następujące formy pomocy:
1. Diagnostyczną - psychologiczną, pedagogiczną, logopedyczną:

- rozwoju psychoruchowego,
- specyficznych trudności w uczeniu się (dysleksja, dysgrafia, dysortografia, dyskalkulia),
- zaburzeń mowy,
- uczniów z trudnościami w nauce,
- uczniów z problemami wychowawczymi, emocjonalnymi, zagrożonych uzależnieniem i innymi trudnościami w funkcjonowaniu szkolnym, rodzinnym i rówieśniczym,
- wspomagającą wybór poziomu i kierunku kształcenia oraz zawodu i specjalności,
- procesów integracji sensorycznej.

2. Terapeutyczną:
    - terapię indywidualną psychologiczną,
    - terapię rodzinną,
    - terapię logopedyczną,
    - terapię EEG Biofeedback,
    - terapię metodą Warnkego,
    - terapię metodą Cieszyńskiej,
    - terapię Feuiersteina,
    - socjoterapię,
    - terapię pedagogiczną: dysleksji, dysgrafii, dysortografii, dyskalkulii,
    - terapię metodą integracji sensorycznej dla dzieci z dysleksją, dyspraksją, zaburzeniami integracji sensorycznej (nadwrażliwość/podwrażliwość: dotykowa, słuchowa, niepewność grawitacyjna, nietolerancja ruchu), zespołem Downa, ADHD, zaburzeniami mowy, niepełnosprawnością intelektualną.
3. Profilaktyczną:
    - programy profilaktyczno-edukacyjnych dla dzieci i młodzieży,
    - prelekcje dla rodziców z zakresu wczesnej profilaktyki niepowodzeń szkolnych, uzależnień, zaburzeń mowy,
    - Trening Zastępowania Agresji z wykorzystaniem technik terapeutycznych.
4. Doradztwo szkolne i zawodowe:
    - Coachning indywidualny i grupowy dla nauczycieli
    - kompleksowy program doradztwa edukacyjnego i zawodowego dla uczniów szkół podstawowych klas VII i VIII, gimnazjalistów wszystkich klas, - indywidualne i grupowe doradztwo zawodowe dla uczniów klas trzecich gimnazjum,
    - warsztaty grupowe z zakresu orientacji szkolno-zawodowej, podejmowania decyzji, autoprezentacji, itp.,
    - kompleksowy program z zakresu doradztwa zawodowego dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych,
    - indywidualne i grupowe doradztwo zawodowe dla uczniów klas trzecich szkół ponadgimnazjalnych,

- doradcze spotkania z rodzicami dotyczące kariery zawodowej dziecka,
- badania preferencji i predyspozycji zawodowych uczennic i uczniów.

4. Organizacje pozarządowe działające na rzecz osób niepełnosprawnych

Na terenie powiatu na rzecz osób niepełnosprawnych działa wiele organizacji pozarządowych. Dwie z nich: Stowarzyszenie Rodzin i Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych oraz Stowarzyszenie na Rzecz Warsztatów Terapii Zajęciowej „Tęcza" prowadzą Warsztaty Terapii Zajęciowej. Towarzystwo Przyjaciół Chorych m. in. prowadzi wypożyczalnię sprzętu rehabilitacyjnego i hospicjum domowe skupiające szereg wolontariuszy. Wśród prężnie działających stowarzyszeń wymienić należy Towarzystwo Przyjaciół Dzieci- Koło przy ZPEW, Stowarzyszenie Pomocy Osobom Niepełnosprawnym Umysłowo i Ich Rodzinom „Praxis" przy SOS-W, Skarżyski Klub Amazonek, Stowarzyszenie Klub Seniora „Złota Przystań", Polski Związek Niewidomych- Okręg Świętokrzyski- Koło Terenowe w Skarżysku- Kamiennej, Polski Związek Emerytów Rencistów i Inwalidów- Zarząd Rejonowy, Olimpiady Specjalne Polska- Świętokrzyski Oddział Regionalny, Polski Związek Głuchych- Terenowy Ośrodek Rehabilitacji i Wsparcia Społecznego dla Osób Niesłyszących, Polskie Stowarzyszenie Diabetyków- Oddział Powiatowy.

4.1. Krótka charakterystyka warsztatów terapii zajęciowej

- **Warsztat Terapii Zajęciowej przy Stowarzyszeniu na Rzecz warsztatów Terapii Zajęciowej „Tęcza" ul. Równoległa 23, Skarżysko-Kamienna**

Warsztat Terapii Zajęciowej realizuje zadania w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej, zmierzające do ogólnego rozwoju i poprawy sprawności i umiejętności niezbędnych do prowadzenia przez osobę niepełnosprawną niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia - na miarę jej indywidualnych potrzeb. WTZ rozpoczął swoją działalność w 1994 roku.
Uczestnikami Warsztatów przy ul. Równoległej 23 głównie są mieszkańcy powiatu skarżyskiego z orzeczonym stopniem niepełnosprawności wraz ze wskazaniami do uczestnictwa w terapii zajęciowej. Łączna liczba uczestników warsztatów wynosi 60 w tym 6 mieszkańców pochodzących z innych powiatów.

Zajęcia dla uczestników prowadzone są w następujących pracowniach: przyrodniczo-tkacka, krawiecko-dziewiarska, techniczna, muzyczna, gospodarstwa domowego, malarska, plastyczna, ceramiczna, komputerowa, poligraficzna. Ponadto prowadzone są zajęcia przez fizjoterapeutę z zakresu rehabilitacji ruchowej, oraz zajęcia indywidualne i grupowe prowadzone przez psychologa.

- **Warsztat Terapii Zajęciowej przy Stowarzyszeniu Rodzin i Przyjaciół osób Niepełnosprawnych ul. Kościuszki 38, Skarżysko- Kamienna**

Warsztat Terapii Zajęciowej rozpoczął swą działalność w 1994 roku i był siódmą tego typu placówką w województwie świętokrzyskim. Zgodnie z intencją założycieli stał się dopełnieniem istniejącego już Ośrodka Szkolnego dla Dzieci Niepełnosprawnych, który obejmował opieką i edukacją dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym. Po ukończeniu edukacji szkolnej młodzież mogła kontynuować terapię w WTZ. Podstawowym założeniem i zadaniem warsztatu jest terapia zajęciowa, społeczna i zawodowa oraz rehabilitacja osób niepełnosprawnych. Warsztat prowadzi terapię dla 30 osób, szczególnie z dysfunkcją ruchu z całego powiatu skarżyskiego. Zajęcia odbywają się w sześciu pracowniach: artystycznej, robótek ręcznych, plastycznej, komputerowej, majsterkowania i techniki oraz gospodarstwa domowego i zaradności osobistej. Poza zajęciami w pracowniach podopieczni WTZ odbywają ćwiczenia w sali kinezyterapii. Podopieczni placówki mają również zapewnioną stałą opiekę pielęgniarską.

III. Misja Programu i jego cele

Misją Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych jest **zapewnienie osobom niepełnosprawnym możliwości wszechstronnego rozwoju we wszystkich sferach życia.**

Służyć temu będzie realizacja następujących założonych celów:

1. Wzrost świadomości społecznej w zakresie problematyki niepełnosprawności, profilaktyki zdrowotnej i form pomocy osobom niepełnosprawnym
2. Łagodzenie skutków niepełnosprawności
3. Tworzenie warunków sprzyjających aktywizacji społecznej osób niepełnosprawnych i ich rodzin
4. Tworzenie warunków sprzyjających aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych
5. Zapewnienie wsparcia środowiskowego osobom niepełnosprawnym oraz osobom z ich otoczenia.

IV. Zakres działań na rzecz osób niepełnosprawnych w Programie

Cel	Zadanie	Sposób realizacji-działanie	realizatorzy	Źródła finansowania	Termin realizacji	Wskaźnik	Wartość w roku ……..
1. Wzrost świadomości społecznej w zakresie problematyki niepełnosprawności, profilaktyki zdrowotnej i form pomocy osobom niepełnosprawnym	Popularyzacja wiedzy na temat problematyki niepełnosprawności, profilaktyki zdrowotnej i form pomocy osobom niepełnosprawnym	Przygotowanie materiałów informacyjnych na temat możliwości uzyskania pomocy przez osoby niepełnosprawne i ich rodziny	PCPR, PCRE	Budżet realizatorów	Rok 2019	L. sztuk przygotowanych	
		Rozpowszechnianie materiałów informacyjnych na temat możliwości uzyskania pomocy przez osoby niepełnosprawne i ich rodziny	PCPR, PCRE, placówki oświatowe, placówki służby zdrowia	Budżet realizatorów	Ciągle	L. sztuk rozpowszechnionych	
		Spotkania informacyjne ze społecznością lokalną dotyczące problemu niepełnosprawności	Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych, PCPR, PCRE, organizacje pozarządowe	Budżet realizatorów Środki zewnętrzne,	Ciągle	L. spotkań	

		Prowadzenie punktu konsultacyjnego dla rodziców/opiekunów, nauczycieli i uczniów niepełnosprawnych Udzielanie bezpłatnych porad prawnych i socjalnych osobom niepełnosprawnym Organizacja imprez masowych popularyzujących działania zapobiegające powstawaniu niepełnosprawności i promujące zdrowy styl życia	PCRE PCPR Powiat Powiat Organizacje pozarządowe	Budżet Powiatu Budżet realizatora Budżet realizatora Budżet Powiatu, środki zewnętrzne	Ciągle Ciągle W ciągu roku	L. osób korzystających L. udzielonych porad L. imprez masowych	
2. Łagodzenie skutków niepełnosprawności	Likwidacja barier architektonicznych i barier transportowych w przestrzeni publicznej	Dostosowanie budynków użyteczności publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych Zakup pojazdów przystosowanych do przewozu osób niepełnosprawnych	Powiat Powiat	Budżet Powiatu, PFRON, środki zewnętrzne Budżet Powiatu, PFRON, środki zewnętrzne	Ciągle Ciągle	L. zlikwidowanych barier L. zakupionych pojazdów	

	Rozwój i podnoszenie jakości usług rehabilitacyjnych	Doposażenie oddziałów rehabilitacyjnych w placówkach służby zdrowia w sprzęt rehabilitacyjny	Powiat	Budżet Powiatu, środki zewnętrzne	Ciągle	L. zakupionego sprzętu	
		Prowadzenie wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego	Organizacje pozarządowe, Powiat	Środki zewnętrzne, budżet Powiatu	Ciągle	L. wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego	
	Rozwój systemu edukacji dzieci i młodzieży niepełnosprawnej	Diagnostyka w zakresie wczesnego wspomagania rozwoju dzieci	PCRE	Budżet realizatora, środki zewnętrzne	Ciągle	L. diagnozowanych dzieci	
		Szkolenie kadry placówek oświatowych w zakresie wspomagania rozwoju uczniów niepełnosprawnych	PCRE	Budżet realizatora, środki zewnętrzne	Ciągle	L. szkoleń/ l. osób przeszkolonych	
		Udzielanie uczniom uczęszczającym do przedszkoli i szkół pomocy psychologiczno-pedagogicznej w formie zajęć	Szkoły, przedszkola, PCRE	Budżet realizatorów, środki zewnętrzne	Ciągle	L. przeprowadzonych zajęć	

		dydaktyczno-wychowawczych					
3. Tworzenie warunków sprzyjających aktywizacji społecznej osób niepełnosprawnych i ich rodzin	Dofinansowania z zakresu rehabilitacji społecznej	Dofinansowania: 1.Uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych 2. Zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne, i środki pomocnicze 3.Likwidacja barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych łącznie z usługą tłumacza języka migowego 4. Sportu, kultury, rekreacji turystyki	PCPR PCPR PCPR PCPR	PFRON, budżet Powiatu PFRON, budżet Powiatu PFRON, budżet Powiatu, środki zewnętrzne PFRON	Ciągle Ciągle Ciągle Ciągle	L. udzielonych dofinansowań/ wydatkowana kwota L. udzielonych dofinansowań/ wydatkowana kwota L. udzielonych dofinansowań/ wydatkowana kwota L. udzielonych dofinansowań/ wydatkowana kwota	

		osób niepełnosprawnych 5.Dofinansowanie kosztów działalności WTZ 6. Realizacja projektów na rzecz osób niepełnosprawnych	PCPR, Powiat Powiat, PCPR, PCRE, szkoły, organizacje pozarządowe	PFRON, budżet Powiatu, środki zewnętrzne Środki zewnętrzne, budżet Powiatu, PFRON	Ciągle Ciągle	L. WTZ- ów/ wydatkowana kwota L. projektów	
	Pobudzanie aktywności środowiska osób niepełnosprawnych w sferze życia publicznego i kulturalnego	Zapewnienie możliwości uczestnictwa osób niepełnosprawnych w imprezach masowych organizowanych na terenie powiatu	Powiat, szkoły, PCRE, PCPR, organizacje pozarządowe	Budżet Powiatu, PFRON, środki zewnętrzne	W ciągu roku	L. imprez masowych z udziałem osób niepełnosprawnych	
4. Tworzenie warunków sprzyjających aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych	Dofinansowania z zakresu rehabilitacji zawodowej	1. Zwrot wydatków na instrumenty i usługi rynku pracy na rzecz osób niepełnosprawnych poszukujących pracy	PUP	PFRON	Ciągle	L. osób korzystających ze wsparcia	

		i niepozostających w zatrudnieniu					
		2. Przyznanie osobie niepełnosprawnej środków na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo na wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej	PUP	PFRON	Ciągle	L. udzielonych dotacji	
		3. Udzielenie dofinansowania do oprocentowania kredytów zaciągniętych prze osoby niepełnosprawne na kontynuowanie dzielności gospodarczej lub prowadzenie własnego albo dzierżawionego gospodarstwa rolnego	PUP	PFRON	Ciągle	L. udzielonych dofinansowań	
		4. Zwrot kosztów poniesionych przez pracodawcę w związku z przystosowaniem tworzonych lub istniejących stanowisk pracy, stosownie do potrzeb wynikających	PUP	PFRON	Ciągle	L. przystosowanych stanowisk pracy	

		z niepełnosprawności osób na nich zatrudnionych oraz z rozpoznaniem tych potrzeb przez służby medycyny pracy					
		5. Dokonywanie zwrotu kosztów zatrudnienia pracowników pomagających pracownikom niepełnosprawnym w pracy	PUP	PFRON	Ciągle	L. pracowników	
		6. Zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy osoby niepełnosprawnej	PUP	PFRON	Ciągle	L. stanowisk	
		7. Finansowanie kosztów szkolenia i przekwalifikowania zawodowego osób niepełnosprawnych	PUP	PFRON	Ciągle	L. przeszkolonych osób	
		8. Dokonywanie zwrotu kosztów poniesionych przez pracodawcę na szkolenia zatrudnionych osób niepełnosprawnych	PUP	PFRON, środki celowe, środki zewnętrzne	Ciągle	L. przeszkolonych osób niepełnosprawnych/ wydatkowana kwota	

		9. Aktywizacja zawodowa bezrobotnych osób niepełnosprawnych w ramach programów i projektów rynku pracy	PUP	PFRON, Fundusz Pracy, środki zewnętrzne	Ciągle	L. zaktywizowanych osób	
		10. Realizacja programu „Aktywny Samorząd”		PFRON	Ciągle	L. osób korzystających	
	Promowanie zatrudnienia na otwartym rynku pracy	Wsparcie inicjatyw związanych z podjęciem zatrudnienia	Powiat, PUP	Budżet realizatorów, środki zewnętrzne	Ciągle	L. programów/ projektów adresowanych do osób niepełnosprawnych	
	.	Zwiększenie miejsc pracy przez staże, roboty publiczne, prace interwencyjne, bony stażowe i zasiedleniowe, refundacje kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowisk pracy	PUP	PFRON, Fundusz Pracy, środki zewnętrzne	Ciągle	L. miejsc pracy	
5. Zapewnienie wsparcia środowiskowego osobom	Pomoc osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom	Wsparcie osób niepełnosprawnych i ich rodzin poprzez rehabilitację społeczną	PCPR, PCRE	Budżet realizatorów,	Ciągle	L. osób niepełnosprawnych/ L. ich rodzin	

niepełnosprawnym oraz osobom z ich otoczenia	w codziennym funkcjonowaniu	i zdrowotną oraz edukację Organizowanie lokalnych grup wsparcia dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin Aktywizacja wolontariuszy w realizacji różnych rodzajów usług na rzecz osób niepełnosprawnych, szczególnie w ich środowisku	Powiatowa Rada ds. Osób Niepełnosprawnych, organizacje pozarządowe Organizacje pozarządowe, PCRE, PCPR	środki zewnętrzne Środki zewnętrzne, budżet realizatorów Środki zewnętrzne, budżet realizatorów	Ciągle Ciągle	L. grup wsparcia L. wolontariuszy	

Użyte skróty:

Powiat- Powiat Skarżyski

PCPR- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Skarżysku- Kamiennej,

PCRE- Powiatowe Centrum Rozwoju Edukacji w Skarżysku- Kamiennej,

PUP- Powiatowy Urząd Pracy w Skarżysku- Kamiennej

V. Ewaluacja i monitoring Programu

W trakcie realizacji programu mogą pojawić się nowe okoliczności, czy problemy, które nie były brane pod uwagę podczas jego opracowania. Dlatego koniecznością jest prowadzenie ewaluacji. Na bieżąco należy weryfikować cele, zadania i sposoby ich realizacji. Program ma charakter otwarty i w razie zaistnienia potrzeby istnieje możliwość wprowadzania w nim zmian i uzupełniania o istotne dla jego realizacji informacje.

Monitoring programu będzie polegał na corocznym zbieraniu informacji na temat postępów w jego realizacji, przedstawianych następnie Radzie Powiatu Skarżyskiego wraz ze sporządzanym co roku sprawozdaniem z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Skarżysku- Kamiennej.